Hoogbegaafd of net even anders?

Bart zit op het VWO. In een ver verleden was geopperd dat hij wel eens hoogbegaafd zou kunnen zijn, maar daar is eigenlijk nooit aandacht aan besteed. Hij voelt zich wel "wat anders", maar ja … Hij is actief, heeft veel interesses en haalt zonder al te veel moeite hoge cijfers en kan niet wachten om met zijn studie aan de universiteit te beginnen. Iedereen in Barts omgeving verwacht dat hij een mooie en succesvolle tijd tegemoet gaat. Echter, na een paar maanden op de universiteit loopt hij vast. Zijn motivatie smelt weg, resultaten vallen tegen en faalangst sluipt in z'n hoofd.

We weten al langer dat de overgang naar het hoger onderwijs niet altijd soepel verloopt. Dat geldt ook voor veel hoogbegaafde studenten. Er wordt verwacht dat zij de stap naar het hoger onderwijs zonder problemen doormaken en slagen aan de universiteit zonder bijkomende ondersteuning. Dat is een veelvoorkomend misverstand.

Veel studenten, hun ouders en ook hun begeleiders hebben geen idee dat hoogbegaafdheid ten grondslag kan liggen aan hun vastlopen, laat staan dat men weet hoe daar het beste mee om te gaan. Op veel universiteiten en hbo's komt voorzichtig wat meer aandacht voor deze problematiek, maar het onderzoek naar hoogbegaafde universitaire onderpresteerders staat nog in de kinderschoenen.

Het is trouwens niet alleen maar kommer en kwel. Harde cijfers zijn er niet, maar zeer waarschijnlijk zijn de meeste hoogbegaafde studenten wel succesvol in hun studie en doen ze er vaak meer dan één. Dat is dan meestal hun eigen verdienste en niet het gevolg van de ondersteuning die ze hebben gekregen.

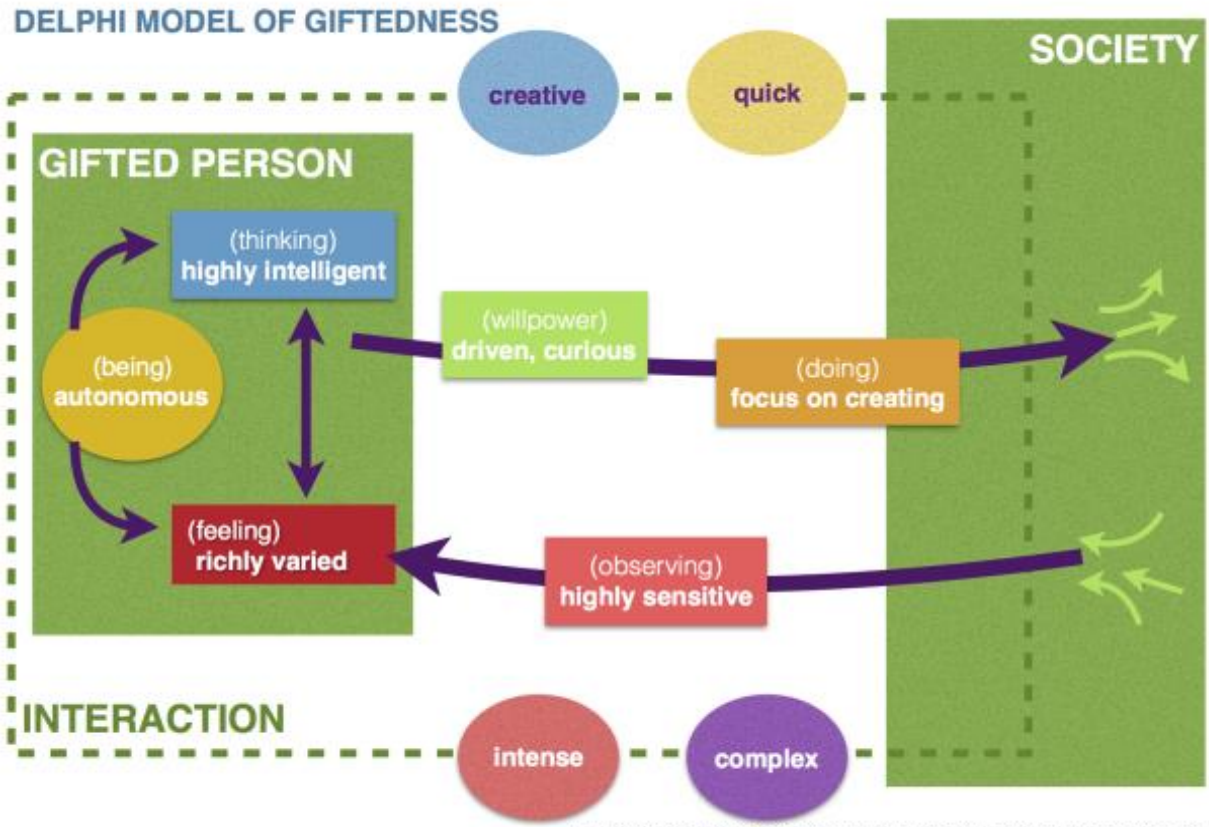
Het doel van dit artikel over 'Giftedness' is om zowel bewustwording te creëren, als informatie te bieden aan studenten en docenten omtrent hoogbegaafdheid op de Rijksuniversiteit Groningen. We gaan daarbij in op de volgende punten:

- Wat is hoogbegaafdheid
- Wat is mogelijk?
- Wat kun je doen?
- Meer informatie

Wat is hoogbegaafdheid?

Hoogbegaafdheid wordt vaak gedefinieerd op basis van IQ scores, waarbij men spreekt van hoogbegaafdheid bij een IQ vanaf 130. Meerdere experts gaan ervan uit dat intelligentie, of een IQ score op zichzelf, niet het enige aspect van hoogbegaafdheid is. In 2007 is daarom het Delphi-model ontwikkeld.

Uitgaande van dit model is een hoogbegaafd persoon te beschrijven als: "Een snelle en slimme denker (denken) die complexe zaken aan kan; Autonoom (zijn), nieuwsgierig en gedreven van aard (willen); Tegelijkertijd ook een sensitief (waarnemen) en emotioneel persoon (voelen); Intens levend en plezier scheppend (doen) in het creëren."

De verschillende aspecten waaruit hoogbegaafdheid bestaat volgens het Delphi-model, zijn te zien in de figuur hierboven en beschreven in de tabel hieronder. Het is belangrijk om op te merken dat hoogbegaafdheid in verschillende gradaties voorkomt en verschillende aspecten daarom sterker of minder sterk aanwezig zijn.

Aspects		**Examples**	**Interaction**
Being	Autonomous	- Independent - Self-deciding	**Quick**
Thinking	Highly intelligent	- Analytical - Make connections	
Feeling	Richly varied	- Rich inner world	**Intense**
Willpower	Driven and curious	- Always something new - Want much - Discipline - Eager to learn	**Complex**
Doing	Focus on creating	- Creative - Productive	**Creative**
Observing	Highly sensitive	- Intens perceiving	

Rianne van de Ven and Delphi-model from M.B.G.M. Kooijman - van Thiel.

Dabrowski overexcitabilities

Niet alleen het Delphi-model, maar ook Dabrowski's Theorie van Positieve Desintegratie zou gebruikt kunnen worden om hoogbegaafdheid te beschrijven. In zijn theorie beschrijft Dabrowski de verschillende manieren waarop mensen een sterkere reactie op prikkels kunnen hebben, resulterend in mentale activiteiten buiten de "gewone", die hij definieert als Overexcitabilities. Deze Overexcitabilities betreffen:
1. Psychomotorisch, die het fysieke surplus van energie omvat;
2. Sensueel, die het sensorische, zintuiglijke en gevoelige vermogen betreft;
3. Intellectueel, die een intense activiteit van de geest betreft;
4. Verbeelding, die het brede voorstellingsvermogen en vrije spel van fantasie omvat;
5. Emotioneel, die een intense beleving van gevoelens en emoties betreft.*

Veel van de aspecten die hoogbegaafden ervaren zijn gerelateerd aan deze Overexcitabilities.

*Meer informatie over Dabrowski's theorie vind je bij het kopje interessante links

Kenmerken
Bron: Hans Lip Coacht en Rianne van de Ven

Een overzicht van kenmerken die vele hoogbegaafden ervaren is hieronder gegeven. Hou in gedachten dat niet iedere hoogbegaafde alle kenmerken ervaart, of alle kenmerken in dezelfde mate ervaart. Hoogbegaafdheid manifesteert zich op verschillende manieren in verschillende personen. De meeste hoogbegaafden herkennen zicht echter in een groot deel van de volgende kenmerken:

- 'Anders ' voelen
- Manier van eigen denken wordt niet begrepen
- Snel oplossingen hebben
- Moeite met autoriteit
- Sterk rechtvaardigheidsgevoel
- Liever niet over koetjes en kalfjes praten
- Vaak te serieus
- Laag zelfbeeld
- Andere humor (grapjes worden niet begrepen, vooral taalgrapjes)
- Hoge eisen stellen
- Trouw en loyaal opstellen
- De wereld willen verbeteren
- Liever niet in herhaling willen vallen
- Gauw verveeld raken
- Gevoel van onderpresteren
- Uitstellen
- Veel willen
- Soms alles durven en dan weer niet
- Bijzonder creatief

(met toestemming van en dank aan het project Giftedness van de Wageningen University & Research)

Wat is er mogelijk?

Als jij jezelf herkent in bovengenoemde kenmerken kan het zijn dat je dat al lang wist en daar helemaal tevreden mee bent. Super! Als het echter twijfels bij je oproept en als je er last van ondervindt wil je dat misschien wel eens met iemand bespreken, ook als je goede studieresultaten behaalt. Wanneer je studiebelemmeringen ervaart, proberen we die samen met jou zo goed mogelijk op te lossen. Denk hierbij aan een aangepaste studieplanning in overleg met je studieadviseur of de mogelijkheid om een tweede studie te starten. Daarvoor kun je het best contact opnemen met de studieadviseur van die andere opleiding (www.rug.nl/studieadviseur)
Voor motivatie-, studiekeuze- en uitstelproblemen worden er speciale trainingen bij het Studenten Service Centrum (SSC) georganiseerd.

Maar misschien vind je het prettig om te praten met medestudenten die vergelijkbare ervaringen hebben. Om dat te realiseren zijn we kleinschalig een online community gestart en worden er bijeenkomsten georganiseerd om niet alleen elkaar te leren kennen en topics te bespreken, maar vooral ook om jezelf beter te leren kennen.

Wat kun je doen?

1. Maak tijdig een afspraak bij de studieadviseur, wanneer je last ondervindt bij het studeren. Je informeert de studieadviseur over je situatie en bespreekt welke invloed deze heeft op je studievoortgang. De studieadviseur kan besluiten om je door te verwijzen naar de studentendecaan. Hoogbegaafdheid is op zichzelf geen reden om voor speciale voorzieningen of financiële ondersteuning in aanmerking te komen. Maar de psychische last die je kunt ervaren of een andere diagnose, kunnen dat wel zijn.

2. Om deel te nemen aan de app-groep en de bijeenkomsten, kun je een mail sturen aan studentendecaan Jos Karssies (j.karssies@rug.nl).

Meer informatie

Video van Exentra, expertisecentrum rond hoogbegaafdheid (www.excentra.be):
Waarom behalen zoveel hoogbegaafden geen diploma? https://www.youtube.com/watch?v=oFCLdJVoHVg&t=6s

Onderzoek Fontys: Over kenmerken en mogelijke aandacht in het onderwijs:
https://fontys.nl/Innovatie-en-onderzoek/Goed-leraarschap-Goed-leiderschap/Hoogbegaafde-studenten-laten-floreren.htm

Dabrowski's Overexcitabilities:
- Wetenschappelijk artikel: https://www.positivedisintegration.com/MendaglioandTillier2006.pdf

- A lecture about the Theory from Dabrowski: https://www.youtube.com/watch?v=jLwPwH1FmXM

Boeken:
- Paula Prober - Your Rainforest Mind: A Guide to the Well-Being of Gifted Adults and Youth
- James T. Webb - Searching for Meaning. Idealism, Bright Minds, Disillusionment, and Hope
- Noks Nauta & Rianne van de Ven- Hoogbegaafde volwassenen: zet je gaven intelligent en positief in

Relevante websites:
Dutch organisations: https://ihbv.nl/international (see also the leaflets)
https://www.mensa.org

UK organisation: https://www.nagc.org/myths-about-gifted-students